

אמנה משותפת לתכני הטלוויזיה לילדים ולנוער בישראל מרץ 2016

נכתב ע"י ד"ר דליה לירן-אלפר, יועצת לתוכניות ילדים למועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין

מבוא

הטלוויזיה השתנתה, הילדות השתנתה. הסביבה התקשורתית השתנתה, התלכדה והתגוונה במדיה חדשים ובריבוי מסכים. צמח דור דיגיטאלי בעידן של היצף במידע והחוקרים שואלים שאלות מורכבות יותר על מכלול היחסים בעולם טכנולוגי משתנה בין הטלוויזיה, לבין הצופים הצעירים (ליוינגסטון, 2015 Lemish, 2013 Lemish, 2006Buckingham 2011).

אמנה בסיסית לשידור הטלוויזיה לילדים ולנוער בישראל גובשה ע"י וועדה בראשות פרופ' דפנה למיש, ובהשתתפות ד"ר יחיאל לימור, פרופ' זאב סגל ז"ל ומר אבינועם דמארי (2002). האמנה נכתבה מתוך מחויבות לאושרם ולרווחתם של כל ילדי ישראל, בני כל השכבות החברתיות והמגזרים השונים, ללא הבדל מין, מוצא ודת, ברוח אמנת האו"ם בדבר זכויות ילדים ובני נוער, וכן מתוך הבנה לתפקיד החשוב שמדיום הטלוויזיה ממלא בחייהם של ילדים ובני נוער, בעיצוב עולמם הרוחני, התרבותי, הרגשי וההתנהגותי. בעקבות השינויים המתחוללים בחברה, בתקשורת ובטלוויזיה נדגיש שתפקידנו המעודכן הוא לא רק לתת לילדים הגנה אלא אף לייצר עבורם ולהנחותם בתהליך של העצמה (Cappello, 2015).

האמנה אושרה ביולי 2002 ע"י נציגי הגופים המשדרים לילדים ולבני נוער בישראל ואושרה בדצמבר 2012 בהחלטת הפורום לאתיקה בשידורים לילדים ולנוער בלוויין ד"ר קרן איל.

ברוח השינויים הנוכחיים ולצורך התאמת האמנה לימים אלה, האמנה לשידורי הטלוויזיה לילדים ולנוער בישראל ("האמנה") תכלול 10 דיברות: חמישה עקרונות "עשה" וחמישה עקרונות "אל תעשה";

בנוסף, מוצע, כי האמנה תלווה בעדכון של הרגולציה ובכלל כך חוק סיווג, סימון ואיסור שידורים מזיקים, התשס"א - 2001 והתקנות מכוחו, בנוסף לכללי המועצה הנוגעים לתחום שידורי הילדים והנוער.

האמנה תתמקד בדרכים ובאמצעים של הטמעה ויישום עקרונות העל והערכים המוסכמים. ייבחנו הדרכים ליישום עקרונות האמנה על כל ערוצי הטלוויזיה, כמו גם על אתרי האינטרנט והפלטפורמות האינטראקטיביות שלהם.

פורום מלווה שיורכב מנציגים רלוונטיים, יתכנס באופן קבוע, לעיתים קרובות, ויהיה אמון על הפיקוח וביצוע של הוראות האמנה. הפורום ילווה ויעקוב אחר ביצוע האמנה וכן יזום ויעודד מחקרים על צפייה ושימושי מדיה. הפורום יארגן אחת לשנה אירוע מרכזי, שיהווה במה לדיון, לעדכון מחקרי (בארי, 2015) ולהצגה של העשייה והיצירה הטלוויזיונית לילדים ולנוער בישראל.

הפורום יסקור את העשייה בשוק התקשורת בתחום ההפקות לגיל הרך, ילדים ובני נוער ובמידת הצורך ישגר מכתב פומבי לגורם הרלוונטי, המפיק או המשדר, שיכלול תגובתו והערותיו לתוכן ההפקה ועמידתה בעקרונות האמנה, הכול בהתאם להחלטת המועצה בעניין הפורום ותפקידיו.

מוצע כי, הפורום המלווה ידון באופן שוטף בהתאמת האמנה לסביבה המשתנה, טכנולוגית, חברתית ותרבותית של הטלוויזיה לילדים ולנוער.

עקרונות "עשה":

1. **הצגת עולם חברתי רצוי:** התכניות יציגו עולם חברתי המושתת על עקרונות אנושיים של זכויות אדם, סובלנות כלפי האחר והשווה, צדק חברתי, חופש דת ומצפון ואמונה בכבוד האדם וחירותו. התוכניות ידגישו את המשטר הדמוקרטי, את הזכויות והחובות האזרחיות ואת שלטון החוק במדינת ישראל, ברוח ערכי היסוד ובכלל כך, אחריות חברתית וקהילתית, ערכים הנוגעים לנתינה חברתית, תרומה וסיפוק מעשייה חברתית, התנהגות מוסרית ונושאי בריאות ואקולוגיה. בנוסף, התכנים יכללו הכוונה לאוריינות תקשורת.

2. **רב תרבותיות ושימור תרבות מקומית:** התוכניות יציגו עולם רב תרבותי שבו נשמרת הייחודיות של תרבויות מקומיות במקביל למגמות של יצירה תרבותית גלובלית. בכלל כך, הדגשת דפוסי תרבות ישראלים, מורשת יהודית (ומורשת כל הדתות הנוספות של אזרחי מדינת ישראל), מאפייני מרכז ופריפריה, השפות המקומיות, תרבות, אמנות ומוסיקה ישראלית. התוכניות

יכללו ויציגו מגוון של דעות שונות ויעסקו וידונו בהרחבה בנושאי אקטואליה וחדשות.

3. סבלנות וסובלנות: התוכניות יציגו עולם בו שוררת סובלנות כלפי האחר והשונה תוך מתן מענה לצרכים ייחודיים של ילדים ובני נוער בנסיבות חיים ובגילאים שונים, בשים לב, למגדר, לאום, מוצא אתני, דת, העדפה מינית, מעמד אזרחי ולקויות גופניות.

4. הצגת עולמם הפנימי של הילדים: התוכניות יתנו ביטוי מכבד לקולותיהם ולדעותיהם של הילדים ובני הנוער עצמם, לרבות ייצוג עצמי מנקודת המבט שלהם. בתכנים יודגשו האתגרים המשותפים, ההתמודדויות, הקשיים, השאיפות, החלומות והתקוות מנקודת מבטם של הילדים.

5. נאותות ההפקה: התוכניות לילדים ולבני נוער יופקו תוך הקפדה על נאותות ההפקה שתתאפיין בהשקעה, בעושר חזותי וקולי וכן תוך הקפדה על תכנים ברמה גבוהה שתעשיר את עולמם האסתטי והיצירתי. התוכניות לילדים ולבני נוער יופקו תוך הקפדה על קידום יצירה חופשית נקיה משיקולים מסחריים ותוך עידוד יצירה ישראלית.

עקרונות "אל תעשה":

1. בתוכניות לא יוצג העולם כמקום אלים, אכזר וחסר אנושיות אשר בו אלימות והעלבה מתוגמלות באופן חיובי ומוצגות כמכשיר לפתרון בעיות. התוכניות יקפידו לנקוט בשפה נקיה ורהוטה ולא אלימה. התוכניות יקפידו על שמירה על כבוד האדם ופרטיותו.

2. בתוכניות לא יוצגו תכנים של מין ומיניות כאמצעי לגירוי או כביטוי ליחסי כוח ושליטה בעולם, לרבות הצגה של גוף אנושי, גוף אדם ואשה כחפץ זמין מינית (פרקטיקות של החפצה).

3. התוכניות לא יכללו הצגה סטריאוטיפית של קבוצות אוכלוסייה על רקע דת, ארץ המוצא, לאום, מין ומגדר וכן על רקע של שונות פיזית בשל גיל, נכות או מראה חיצוני. התכניות ילהקו מנעד רחב של דימויי גוף המשקפים את המציאות לאשורה, ואינם מצטמצמים לאידאל היופי המערבי העכשווי.

4. בתוכניות לא יוצגו ערכים של צרכנות וחומרנות כערכים מובילים, כהתנהגויות חברתיות רצויות וכאמצעי לפתרון בעיות אנושיות ולהשגת תחושת סיפוק וערך עצמי. לא יעשה שימוש לרעה במגבלות קוגניטיביות של ילדים צעירים, בשלבי ההתפתחות השונים, בכלל כך באמצעות מניפולציות של פרסום גלוי וסמוי, לצורך מכירת מוצרים ושירותים.

5. בתהליך ההפקה, על שלביו, בתוכניות הטלוויזיה השונות, יוקפד בהקפדה יתרה לא לנצל בדרך כלשהי ילדים ובני נוער.

לסיכום: נדגיש כי הצלחת הפעילות בתחום מחייבת תהליך יסודי ומשמעותי של חינוך ילדים (בשיתוף ההורים, ראו תאני-הררי וידין, 2014) לאוריינות תקשורת וטלוויזיה, אותו תיזום המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין תוך שיתוף פעולה עם מוסדות וארגונים אחרים בחברה הישראלית.

מקורות

בארי, ד. " מיקוד הרגולציה בשידורי ילדים בטלוויזיה בכבלים ובלוויין", משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, האגף לחינוך על יסודי, 24.8.15 ליווינגסטון, ס. (2002/2006). "ילדות, נעורים והסביבה התקשורתית המשתנה", מתוך למיש, ד. (ע.) לגדול עם הטלביזיה, רעננה, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 279-305

תאני-הררי, ט. וידין, ש. (2014) רגולציה ככלי חינוכי: סימון תכניות טלוויזיה לילדים. מסגרות מדיה (13).

http://www.yadin.com/s/Regulation%20by%20education_TaliTeeni&SharonYadin.pdf 38.20-

.Buckingham, D. (2011). The material child: growing up in consumer culture. Polity Press: MA. U.S.A

Cappello, M. (ed.), The protection of minors in a converged media environment, IRIS plus, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2015

Lemish, D. (2013). (ed.). The Routledge international Handbook of Children, Adolescents and media. London and N.Y. Routledge

.Lemish, D. (2015). Children and Media: A Global Perspective. Malden, MA: Wiley-Blackwell

ed.). The Routledge international Handbook of Children, Adolescents and media. London and N.Y. (2013). D. Lemish, Routledge

.Lemish, D. (2015). Children and Media: A Global Perspective. Malden, MA: Wiley-Blackwell